

Indholdsfortegnelse

Indledning.....	2
Konklusioner:.....	2
BNP i forhold til europæiske lande.....	3
Nordens BNP i forhold til Verden	4
Økonomisk vækst	10
Arbejdsløshed.....	11
Nordisk samhandel.....	12
Norden og Europa Parlamentet	17
Kendetegn og styrker ved de nordiske landes konkurrenceevne	18
Skattetryk	31
Selskabsskat.....	32
Human Development Index.....	33
Ulighed og social mobilitet	36
Bibliografi.....	38

Indledning

Nordens økonomiske potentiale:

Det økonomiske potentiale for Norden er temaet for denne undersøgelse. Den makroøkonomiske styrkeposition for de nordiske lande, og for Norden som samlet region sammenlignet med både Europa og på med hele verden, vil blive fremstillet i tabeller og grafer. Rapporten er konstrueret under forudsætning af, at Norden – Danmark, Norge, Sverige, Finland, Island – er en samlet region.

Konklusioner:

- 1. Norden er Europas femte største økonomi, og har det højeste BNP pr. indbygger i Europa.**
- 2. Norden kunne overtage Ruslands plads i G8 samarbejdet.**
- 3. Norden er den trettende største økonomi i G20 når man måler på nominelt BNP i US dollars.**
- 4. Målt på købekraftparitet i internationale US dollars lå Norden på en sekstende plads i 2007 i G20 sammenhæng.**
- 5. I 2017 falder både Norden til en syttende plads i G20 sammenhæng.**
- 6. På BNP (købekraftsparitet) pr. indbygger er Norden den tredje rigeste i G20 i 2017.**
- 7. Norden oplever stabil økonomisk vækst.**
- 8. Norden har lav arbejdsløshed.**
- 9. Norden er Danmarks, Sveriges, Norges og Finlands største handelspartner. Norden er Islands femte største handelspartner.**
- 10. Målt på konkurrenceevne ligger Sverige nr. 7, Finland nr. 10, Norge nr. 11, Danmark nr. 12 og Island nr. 28 i verden.**
- 11. De største styrker ved Nordens konkurrenceevne er:**
  - **Makroøkonomisk stabilitet**
  - **Virksomhedsstrukturer**
  - **Institutioner og lav korrupsion**
  - **Højere uddannelser**
  - **Innovation**
  - **Arbejdsmarkedseffektivitet – den nordiske model**
- 12. De nordiske lande har et højt skattetryk, men selskabsskatten er under EU-gennemsnittet.**
- 13. De nordiske lande har nogle af de højeste levestandarder i verden. På FN's Human Development Indeks ligger Norge nr. 1, Island nr. 6, Sverige nr. 7, Danmark nr. 11 og Finland nr. 15.**
- 14. Sammenlignet med eurozonen og hele EU, har Norden meget lav ulighed målt på ginikoefficienten.**
- 15. På grund af den lave ulighed har Norden meget høj social mobilitet.**

BNP i forhold til europæiske lande

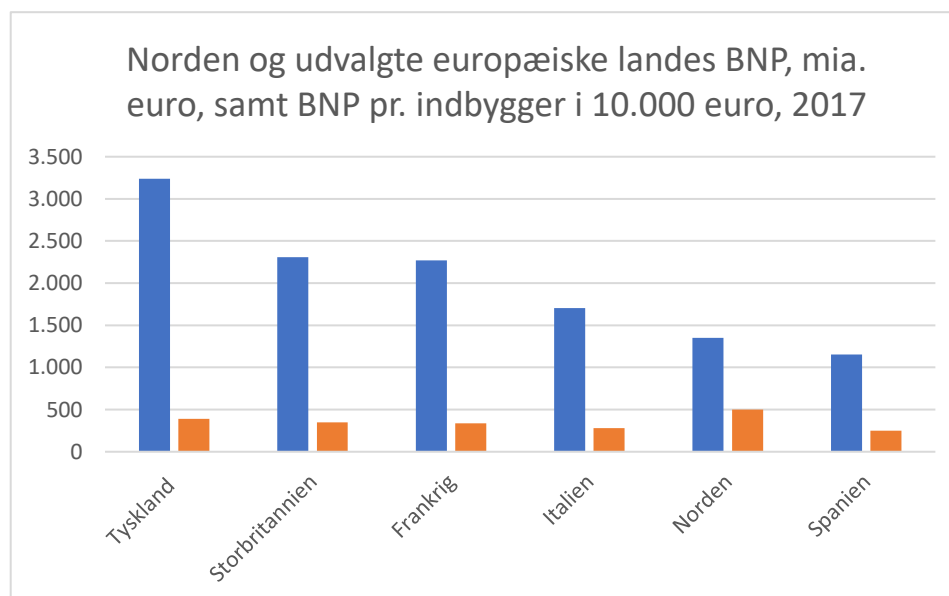
Norden er Europas femte største økonomi.

Nordens økonomiske potentiale kommer til udtryk, når vi sammenligner med de største europæiske landes BNP. BNP giver et godt billede af et lands økonomi, da nøgletallet dækker over landets samlede produktion og indkomst. Det betyder, at BNP kan vise os hvor stor landets økonomi er.

Herunder på søjlediagrammet ser man på de blå søjler, udvalgte europæiske landes BNP. Man ser tydeligt, at Tyskland er Europas største økonomi med et samlet BNP på 3.238 mia. euro i 2017. Herefter følger Storbritanniens og Frankrigs økonomier, som er næsten lige store med størrelser på henholdsvis 2.307 og 2.271 mia. euro. Man bør hæfte sig ved, at Norden er Europas femte største økonomi, efter Italiens, som er den fjerde største. Norden her forstås som Danmark, Norge, Sverige, Finland og Island. Nordens samlede BNP er 1.351 mia. euro. Det betyder altså, at Nordens samlede økonomiske styrke, udgør et betydeligt økonomisk lokomotiv for Europa.

De orange søjler viser BNP pr. indbygger. Her ses tydeligt, at Norden er rigest og derfor nummer et i Europa. BNP pr. indbygger udtrykker en gennemsnitlig indbyggers samlede produktion og indkomst. Gennemsnittet for Norden er 50.006 euro i 2017. Hernæst følger Tyskland med et gennemsnit på 39.123 euro.

At bruge BNP pr. indbygger som mål for velstand har sine meget snævre begrænsninger. Derfor vender denne analyse tilbage til et andet for rigdom; Human Development Index, som også medtager faktorer som levestandard og sundhed.

(International Monetary Fund, 2018)¹²

¹ IMF: BNP; løbende priser i mia. US dollars, 2017. Omregnet til euro på dagskurs d. 30. november 2018 til 0,879.

² Indbygger tal 2017. (Ikke justeret for købekraftsparitet (PPP)).

Nordens BNP i forhold til Verden

Norden og G7

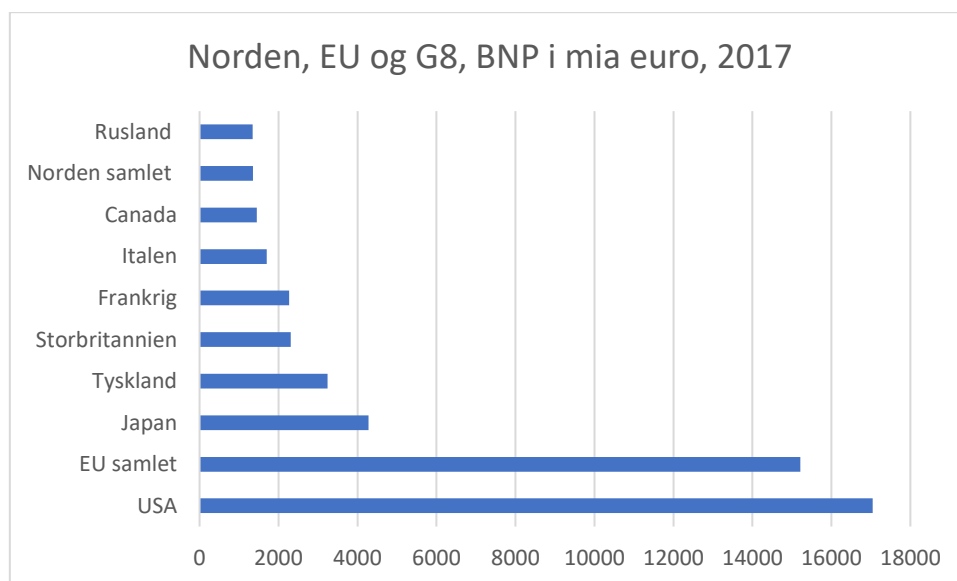
Group of seven: G7 møder sker på årlig basis. Det er en uformel blok af højt industrialiserede lande, som nu inkluderer Canada, Frankrig, Tyskland, Italien, Japan, Storbritannien og USA. Gruppen diskuterer global økonomiske strategier, sikkerheds – og energipolitik.

EU er repræsenteret i G7, og har gjort det siden 1981. EU bliver ikke talt med i G7 gruppen. Det er præsidenten i det europæiske råd, Donald Tusk, og formanden for Kommissionen, Jean-Claude Juncker, som taler EU's sag i G7 (The Council on Foreign Affairs, 2017).

Optagelseskriterier

Der er som sådan ingen formelle optagelseskriterier for medlemskab af gruppen. Men alle medlemmer har det tilfælles af de er udviklede demokratier. Samlet set udgør G7 landenes økonomier næsten halvtreds procent af den samlede globale økonomi. Dette skal dog ses i lyset af et fald fra næsten halvfjerds procent for tredive år siden.

G7 og G20 er ikke som NATO eller FN en formel institution med en præsident og egentlige nedskrevne rammer for samarbejdet. Det betyder, at møderne blot kan munde ud i hensigtserklæringer – declarations – og ikke juridisk bindende aftaler. Formandskabet går på skift og det er landet med formandskabet, som sætter dagsordenen for det årlige møde (The Council on Foreign Affairs, 2017).

Hvad angår størrelsen på BNP, ser vi på grafen ovenfor, at Nordens samlede økonomi overstiger den russiske, når man måler på nominelt BNP i 2017. Derfor kunne Norden som samlet region potentielt set overtage Ruslands plads og blive det ottende medlem af G8. Da Canada er med i G8, er det ikke de udelukkende et lands økonomisk størrelse, der afgør om de er med i G8. Canada er nemlig den ellevende største økonomi i verden, så man må antage, at politisk stabilitet også er en afgørende faktor for G8-medlemskab.

Norden og G8

Efter den kolde krigs ophør, og Sovjetunionens endeligt, tilsluttede Rusland sig forummet i 1998. Her blev gruppen til Group of *eight*. Men i 2014 suspenderedes Rusland igen fra samarbejdet, som et led i den internationale fordømmelse af annekteringen af Krim-halvøen i Ukraine. På den baggrund opstod tvivlsspørgsmål om gruppens fortsatte samarbejde, og samtidig udfordredes den økonomiske stabilitet i gruppen på grund af Euro-krisen. I 2008 og 2009, da den internationale finanskrisen var på sit højeste, udvidede man gruppen, idet samarbejdet nu i højere grad også kræver at man taler om finansiell stabilitet. Derfor så man det formålstjenesteligt at udvide gruppen og indlemme flere medlemslande i gruppen, til det man kender som G20 (The Council on Foreign Affairs, 2017).

Der er som sådan ikke noget der tyder på, at Rusland er på vej tilbage i G8. Der har ikke været nogen bedring af situationen på Krim-halvøen, hvor russiske separatist grupper kæmper mod den ukrainske hær. Rusland har været omdrejningspunkt for internationale fordømmelser i FN, NATO og EU, og både økonomiske og diplomatiske sanktioner pga. et efter alt at dømmes forsøg på giftmord mod en russisk eks-spion og hans datter i Storbritannien. I slutningen af november 2018 blussede konflikten op igen, da russiske eller ukrainske søfartøjer – alt efter hvem, man spørger, krænkede nationale farvande. 24 ukrainere sidder nu i russisk fangenskab. Af samme årsag aflyste USA's præsident Trump sit møde med Putin på G20 topmødet i Buenos Aires (The Guardian, 2018).

Norden og G20

Når G20 mødes er det finansministre og central banks ledere fra nitten af de største økonomier i verden – og EU, som den tyvende. G20 medlemslande inkluderer BRIK lande.

(International Monetary Fund, 2018)³

Column1	G20 Land	BNP, mia. US dollars, 2017
1	USA	19,391
2	EU samlet	17,309
3	Kina	12,015
4	Japan	4,872
5	Tyskland	3,685
6	Storbritannien	2,625
7	Indien	2,611
8	Frankrig	2,584
9	Brasilien	2,055
10	Italien	1,938
11	Canada	1,652
12	Korea	1,538
13	Norden Samlet	1,537
14	Rusland	1,527
15	Australien	1,380
16	Mexico	1,149
17	Indonesien	1,015

³ IMF: BNP; løbende priser i mia. US dollars, 2017.

18	Tyrkiet	0,849
19	Saudi Arabien	0,684
20	Argentina	0,638
21	Syd Afrika	0,349

Når G20 lande er samlet, udgør G-20-økonomierne mere end 80 % af det globale BNP (GNP), 80 % af verdens handel (inklusive intern EU-handel) og 2/3 af verdens befolkning. De udgør 82,2 % af verdens økonomiske vækst målt i forhold til BNP og BNI i årene 2010 til 2016, ifølge IMF.

Tabellen udtrykt i mia. US dollars er målt i løbende priser og er derfor et øjeblikks billede af 2017.

Tabellen viser, at Norden som samlet region i G20 sammenhæng er den trettende største økonomi. Derfor ville Norden sagtens kunne blive en del af G20 samarbejdet, når vi ser på den samlede økonomiske styrkeposition.

Hvad ville det betyde hvis Norden trådte ind i G8 eller G20 samarbejdet?

Overgangen fra G7 til G20 kan forstås som et udtryk og behov for stigende økonomisk integration; behovet for samarbejde og global styring fordi vores økonomier i højere og højere grad smelter sammen og stort set ingen økonomier er uafhængige. Men har hensigter og uformelle aftaler i G7 eller G20 samarbejdet egentlig nogen betydning for landenes finans, penge – og økonomiske politikker?

Som det ser ud nu, er de nordiske lande repræsenteret gennem EU, som varetager de europæiske landes interesser. Dog kan der argumenteres for, at der tages mest hensyn til de store nationer, og det er de store nationer, der yder mest indflydelse på hvordan aftalerne skrues sammen, fordi de største nationers f.eks. pengepolitikker, har betydning for de mindre nationers udvikling – ikke omvendt.

Men overholder landene i det hele taget deres aftaler fra dette uformelle forum? G20 kritikeres for at være en snakkeklub, der ikke opnår egentlige resultater. Men en australsk undersøgelse, foretaget i forbindelse med det nylige møde i Argentina i slutningen af november 2018, viser, at finansielle aftaler f.eks. rentenedsættelser i årene efter finanskrisen er blevet overholdt. Spørgsmålet her er om, landene ikke bare gjorde, hvad de ville have gjort alligevel uden en G20 aftale? Svaret er, at samarbejdet og hensigterne i nogen eller høj grad har en positiv indflydelse på landene politikker. Samtidig er forummet et godt samlingspunkt for erfarings – og videns udvekslinger. Altså et sted, hvor landene lærer af hinanden (The Conversation, 2018).

Hvad angår centralbanks-samarbejdet i G20, så har EU's indflydelse i G20 og G7 mest betydning for Danmark og Finland. Finland er en del af eurozonen, og Danmark er med i fastkurssamarbejdet.

For at opnå størst mulig indflydelse i G20 samarbejdet, ville det forudsætte en fælles nordisk centralbanks eller fælles nordisk centralbankssamarbejde. Det ville desuden forudsætte fælles valuta – og pengepolitik, som ville minde om eurozonesamarbejdet med en fælles valuta og fælles rentesatser. Der ville også skulle være overensstemmelse mellem og fælles justeringer af de finansielle institutioner.

Samlet set er det nordiske fællesskab værdibaseret. Men da G7 og G20 samarbejdet i høj grad er et forum for økonomiske aftaler, så ville et samlet Norden i G20 kunne yde nogen indflydelse idet andre lande, ville kunne lære af f.eks. den nordiske arbejdsmarkedsmodel. Derfor ville et medlemskab betyde nogen indflydelse, men ikke deciderede internationale magtbeføjelser.

Har der været en udvikling i Nordens samlede økonomiske styrkeposition i G20?

2007	G20 Land	BNP mia. US dollars, PPP
1	USA	14.477
2	Kina	9.011
3	Japan	4.425
4	India	4.111
5	Tyskland	3.186
6	Rusland	3.073
7	Brasilien	2.387
8	Frankrig	2.269
9	Storbritannien	2.242
10	Italien	2.098
11	Mexico	1.725
12	Indonesien	1.610
13	Korea	1.284
14	Tyrkiet	1.149
15	Canada	1.287
16	Norden samlet	1.127
17	Saudi Arabien	1.073
18	Australien	0.829
19	Argentina	0.674
20	Syd Afrika	0.551

(International Monetary Fund, PPP, 2018)⁴

I 2007 lå Norden på en sekstende plads i G20 sammenhæng.

2012	G20 Land	BNP mia. US dollars, PPP
1	USA	16.155
2	Kina	15.235
3↑	Indien	6.209
4↓	Japan	4.727
5↑	Rusland	3.670
6↓	Tyskland	3.560
7	Brasilien	3.088
8	Frankrig	2.487
9	Storbritannien	2.420
10↑	Indonesien	2.344

⁴ BNP målt på købekraftparitet (Purchasing Power Parity) i internationale amerikanske dollars. Ved brug af denne enhed, er det muligt at sammenligne produktivitet og levestandard mellem landene, da PPP i internationale dollars udligner forskelle mellem valutakurser, så man opnår et teoretisk udtryk for, at de samme varer, koster det samme i alle lande.

EU's samlede økonomi er desværre udeladt fra denne sammenligning, da tallet for BNP målt i PPP internationale dollars ikke er tilgængeligt.

11↓	Italien	2.109
12↓	Mexico	2.017
13	Korea	1.624
14	Tyrkiet	1.507
15	Canada	1.475
16↑	Saudi Arabien	1.470
17↓	Norden	1.223
18	Australien	1.025
19	Argentina	0.824
20	Syd Afrika	0.659

(International Monetary Fund, PPP, 2018)

I 2012 overhales Norden af Saudi Arabien, og rykker en plads ned som nummer 17.

2017	G20 Land	BNP mia. US dollars, PPP
1↑	Kina	23.159
2↓	USA	19.390
3	Indien	9.459
4	Japan	5.428
5↑	Tyskland	4.170
6↓	Rusland	4.007
7	Brasilien	3.240
8↑	Indonesien	3.242
9	Storbritannien	2.914
10↓	Frankrig	2.835
11↑	Mexico	2.458
12↓	Italien	2.310
13	Tyrkiet	2.173
14↓	Korea	2.029
15↑	Saudi Arabien	1.773
16↓	Canada	1.769
17	Norden	1.449
18	Australien	1.246
20	Argentina	0.920
21	Syd Afrika	0.765

(International Monetary Fund, PPP, 2018)

I 2017 fastholder Norden sin økonomiske placeringer i G20.

De seneste ti år er der sket en vis udvikling i de tyve største økonomier i verden. Verdens største økonomier; USA, Kina og Japan og Indien ligger stabilt i toppen. I 2017 overhaler Kina USA førende position som verdens største økonomi.

Hvorfor er Norden faldet fra en placering på 10 år?

Der sker noget interessant med Norden i denne analyse. Vores samlede økonomier vokser i et nominelt henseende; Norden samlede økonomi vokser fra 1.127 mia. dollars i 2007 til 1.449 mia. dollars i 2017.

Men det samme gør de andre økonomier, og det generelle billede viser, at andre landes økonomier, vokser en anelse hurtigere end Nordens. Norden overhales af Saudi Arabiens (2007: 1.073 mia. dollars - 2017: 1.773 mia. dollars) økonomi. Mens Nordens samlede økonomi er vokset 322 mia. på ti år, er Saudi Arabiens vokset med 700 mia. dollars.

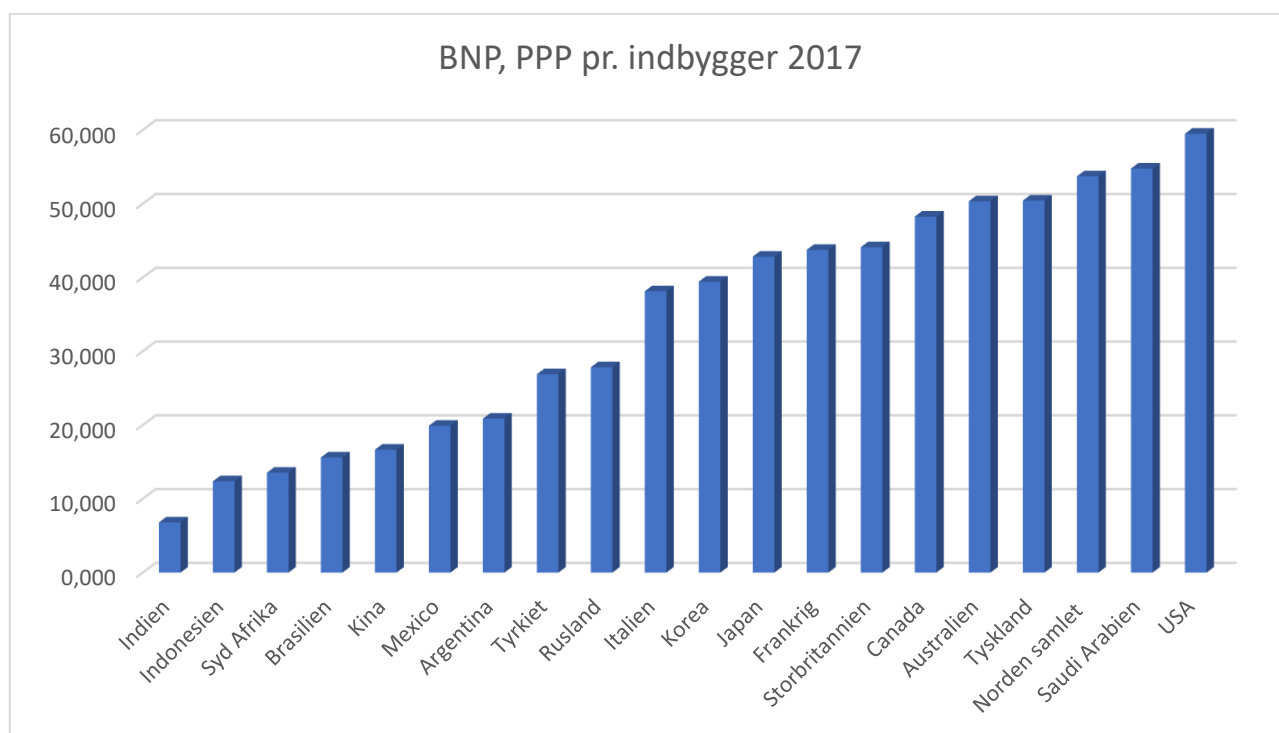
BNP pr. indbygger i G20

Norden er tredje rigest i G20.

Tabellen herunder viser det ovenstående BNP målt i købekraftsparitet divideret med antal indbyggere i landet i 2017.

USA er rigest pr. indbygger med et BNP (PPP) på 59.501 internationale US dollars. Herefter, på en anden plads i hele G20 ligger Saudi Arabien med et BNP (PPP) pr. indbygger på 54.778 US dollars.

På en tredje plads ligger norden som samlet region med 53.720 US dollars.

Økonomisk vækst

Hvordan går det med den økonomiske vækst i Norden?Årlig procentvis
realvækst i BNP

Land	2015	2016	2017	*2018	*2019
Danmark	1,6	2,0	2,3	2,0	1,9
Finland	0,1	2,5	2,8	2,6	2,0
Island	4,3	7,5	3,6	3,2	3,0
Norge	2,0	1,2	2,0	2,1	2,1
Sverige	4,5	3,2	2,3	2,6	2,2
Norden samlet	2,5	2,3	2,3	-	-
EA19	2,1	1,8	2,4	-	-
EU28	2,3	1,9	2,4	-	-

(National Accounts, 2018) og * (International Monetary Fund, 2018)⁵

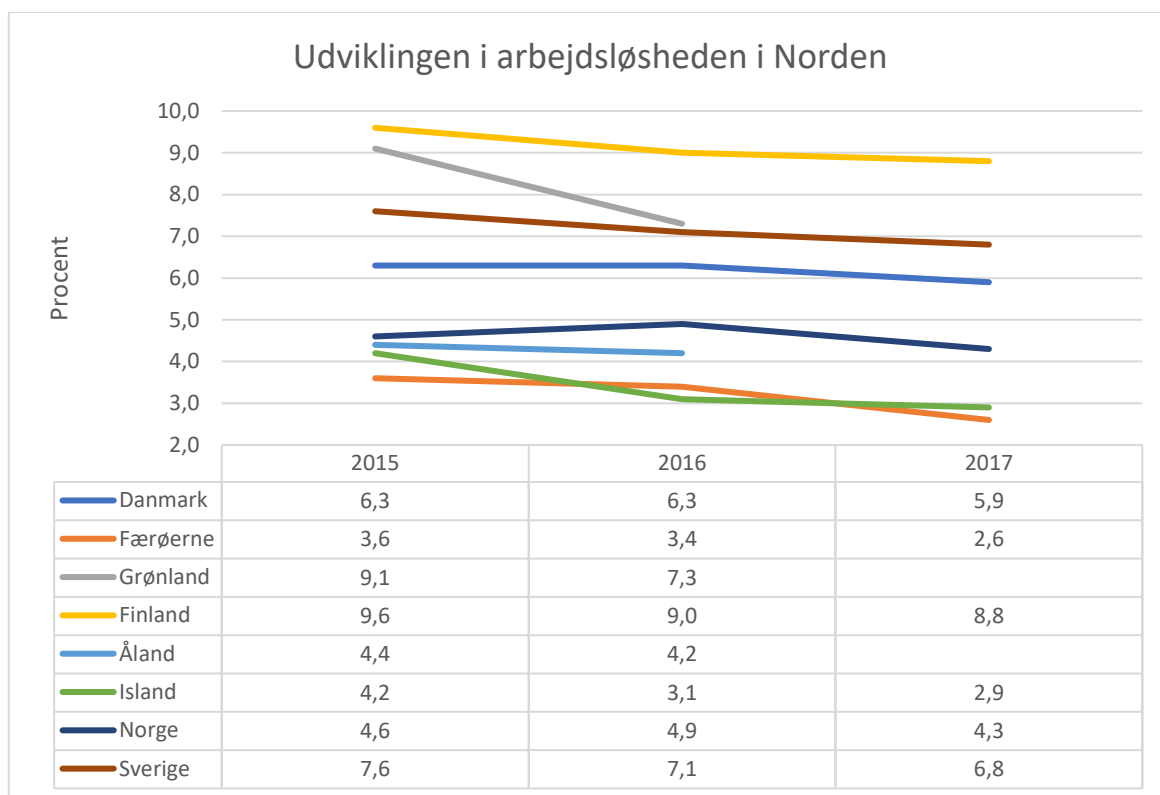
Det går rigtig godt for de nordiske økonomier. Udviklingen i realvæksten fortæller, at Danmark, Norge og Sverige oplever stabil økonomisk vækst, hvorimod Island og Finland oplever højkonjunktur. Det betyder, at de nordiske økonomier er i en meget positiv udvikling for tiden.

Sammenligner man gennemsnittet for Norden med gennemsnittet med EA 19, som er den samlede eurozone, og EU28 - hele medlemsområdet i EU - så følger den økonomiske udvikling i Norden med den generelle udvikling i hele Europa.

⁵ Tallene fra Nordic Statistics er udregnet efter European System of Accounts (ESA2010), bliver løbende opdateret. Tallene fra IMF – World Economic Outlook er sidst opdateret i april 2018, og er udregnet efter IMF's egen metode. Der er altså en vis difference i regnemethoden mellem de to kilder. Tallene fra 2018 og 2019 er IMF's baseret på et kvalificeret skøn for fremtidig realvækst.

Norden samlet er et vægtet gennemsnit for de Nordiske lande.

Arbejdsløshed

Alle arbejdsløshedsprocenter er faldende. Det går rigtig godt med arbejdsløsheden i de nordiske lande. Måske endda lidt for godt. Vores høje økonomiske vækst skaber masser af beskæftigelse, og derfor ser vi også ovenfor, at ledigheden er faldende. Det gør sig især gældende for Danmark, Norge og Sverige, at den faldende ledighed kan risikere at betyde mangel på arbejdskraft i visse erhvervssektorer – herunder også de eksportrettede industrier.

I forhold til Finland, må beskæftigelsen være forsinket i forhold til realvæksten. Finlands realvækst tog for alvor først fart i 2016. Derfor er arbejdsmarkedet i en tilpasningsproces, hvor vi må forvente at arbejdsløsheden kommer til at falde yderligere de kommende år.

Nordisk samhandel

Norden er de nordiske landes største handelspartner

Foreningen Norden ønsker at afkræfte en velkendt klassiker. Der har længe hersket en økonomisk skrøne, hvor svaret på: "hvem er Danmarks største handelspartner?" partout lyder: "Tyskland". Ser man på Norden som en samlet region, har vi langt større økonomisk potentiale end ved første øjekast. Potentialet ligger der, hvor vi i Norden ikke længere ser på os selv som hver vores lille-put nation, der drukner i globale og overstatslige fællesskaber, hvor vi – også hver for sig - udgør en så lille del af magtindflydelse, der skaber løsninger. I en tid hvor globaliseringen er den faktor, der har størst betydning, både for vores hverdag – og for vores fællesskaber, skal vi jo netop se ud over egne grænser. At se ud over egne grænser må vi gøre internt i Norden, for selv om det går godt på mange parametre, så kan vi, via fællesskabet i Norden, opnå meget større økonomisk potentiale.

Nordens samhandel i DKK	Import, mia. kr.	Import, pr. indbygger	Eksport, mio. kr.	Eksport, pr. indbygger	Nettoindtægter i mia. kr.
Danmark	124,4	21.635	146,3	25.452	22
Sverige	209,9	21.000	169,2	16.928	-40,7
Norge	127,0	24.149	156,3	29.726	29,3
Finland	68,0	12.351	96,3	17.493	28,3
Grønland	3,8	6.778	3,9	6,968	0,1
Færøerne	2,5	5.005	5,1	10.185	2,6
I alt					41,5

(Nordic Statistics, Foreign Trade, 2018)⁶

Tabellen herover viser først og fremmest hvor meget de nordiske lande hver især handler med hinanden. Sverige eksporterer og importerer for flest millioner kr., og herefter følger Norge og Danmark.

Det bliver interessant når vi ser på import og eksport pr. indbygger, fordi det er en god indikator for den interne afhængighed af de varer vi køber fra hinanden. Norge er det land, der pr. indbygger både køber og sælger flest varer til de andre nordiske lande.

Sverige er det eneste land, der har et nettounderskud på samhandelen med det nordiske lande. Det må altså betyde, at deres samlede overskud på handelsbalancen ligger uden for det Norden.

Norges eksport er i høj grad betinget af deres olieproduktion og udvinding af naturgas, som eksporteres til bl.a. asiatiske lande og Storbritannien. Deres nettoindtægter på den interne nordiske handelsbalance, er da også den højeste på 29,3 mio. kr.

Det man bør lægge mærke til her, er det samlede handelsoverskud mellem de nordiske lande på 41,5 mio. kr. Det betyder, at vi i Norden, ved at handle med hinanden, styrker vores økonomiske vækst. Mængden af samhandel skyldes i høj grad de kulturelle og erhvervs-mæssige ligheder. Især de kulturelle ligheder betyder, at vi i de nordiske lande i høj grad efterspørger samme type varer. Tallene viser entydigt, at et samlet Norden udgør en betydelig økonomisk blok og handelsregion. Ønsker danske virksomheder at styrke deres eksportbaserede vækst, er det altså de nordiske markeder, de bør satse på. Der er mange fordele ved at eksportere til vores nordiske naboer.

⁶ Kun varehandel

Danmarks handel med Norden og de største handelspartnere.

Når man dykker ned i tallene, ser man straks, at Tyskland slet ikke er Danmarks største handelspartner. Det er den nordiske region.

Danmarks handel med	Indtægter i mia. kr.	Indeks	Udgifter i mia. kr.	Indeks
Norden	146,3	100	124,4	100,0
Tyskland	108	73,9	129,4	104,0
USA	82,6	56,5	19,6	15,8
Storbritannien	58,2	39,8	25,5	20,5
Kina	35,3	24,1	47,9	38,5
Nederlandene	29,2	20,0	47,5	38,2

(Nordic Statistics, Foreign Trade, 2018) og (Statistikbanken, udenrigsøkonomi, 2018)⁷

Danmarks største handelspartner er regionen Norden. Herefter følger Tyskland, Storbritannien, Nederlandene, USA og Kina (DST Analyse, 2017).

I hele tal, eksporterer Danmark for 146,3 mia.⁸ kr. til de nordiske lande. Til sammenligning eksporterer vi for 108 mia.⁹ kr. til vores næststørste handelspartner Tyskland. Når man ser på indekstallene, viser det sig, hvordan forholdet mellem den nordiske handel og handelen med vores største handelspartnere fordeler sig i forhold til handelen med Norden.

Det betyder, at vores eksport til Tyskland udgør 73,9% af eksporten til Norden. Til gengæld overstiger importen fra Tyskland Nordens med 4%.

Tallene for Storbritannien viser, at landet er en meget vigtig eksportpartner for Danmark, fordi indtægterne fra eksporten er over dobbelt så høje som udgifterne til importvarer. I forhold til vores samhandel med Norden, udgør Storbritannien knap 40%.

⁷ Målt kun på handel med varer, ekskl. Tjenesteydelser, 2017.

⁸ Handelsbalancen: handel med varer, ekskl. Tjenesteydelser (service, turisme, mv.) i 2017.

⁹ Handelsbalancen: handel med varer, ekskl. Tjenesteydelser i 2017.

Sveriges handel med Norden og de største handelspartnere.

Sveriges handel med	Indtægter i mia. kr.	Indeks	Udgifter i mia. kr.	Indeks
Norden	169,2	100	209,9	100
Tyskland	103,6	61,2	179,2	85,4
USA	65,2	38,6	22,6	10,8
Storbritannien	58,9	34,8	49,1	23,4
Nederlandene	51,6	30,5	85,0	40,5
Kina	42,4	25,1	43,2	20,6

(Nordic Statistics, Foreign Trade, 2018) og (ekonomifakta.se, 2018)¹⁰

Norden er også Sveriges største handelspartner, både på import og eksportsiden. Herudover er Sveriges største eksportmarkeder: Tyskland, USA, Storbritannien, Nederlandene og Kina (ekonomifakta.se, 2018).

Som tidligere nævnt, er Sverige den største importør af nordiske varer. Derfor udgør Sveriges næststørste handelspartner, Tyskland, henholdsvis 61,2% og 85% af samhandelen med Norden.

Norges handel med Norden og de største handelspartnere.

Norges handel med	Indtægter i mia. kr.	Indeks	Udgifter i mia. kr.	Indeks
Norden	156,3	100	127,0	100
Storbritannien	190,7	122,0	32,4	25,5
Tyskland	133,8	85,6	75,7	59,6
Kina	17,1	10,9	67,2	52,9
USA	38,7	24,8	46,3	36,4
Syd Korea	8,3	5,3	46,2	36,4

(Nordic Statistics, Foreign Trade, 2018) og (Statistisk sentralbyrå - Statistics Norway, 2018)

I kraft af Norges EØS-medlemskab, er Norge effektivt en del af det indre marked. Dog er Norden – undtaget af eksporten til Storbritannien, der overstiger eksporten til Norden med 22% - Norges største handelspartner. Norges nettoindtægter for handel med Storbritannien er 158 mia. kr. hvorfor det er nærliggende at konkludere, at Storbritannien er Norges vigtigste olieimportør.

Af alle fire nordiske lande - Danmark, Sverige og Finland - er Norge det eneste land, hvis næststørste handelspartner ikke er Tyskland. Samtidig skiller Norge sig yderligere ud, da Asien – her Kina og Syd Korea – udgør en meget vigtig region for norsk handel, især import.

¹⁰ Alle tallene er et udtryk for import og eksport af varer (eksl. tjenesteydelser) i 2017.

Finlands handel med Norden og de største handelspartnere.

Finlands handel med	Indtægter i mia. kr.	Indeks	Udgifter i mia. kr.	Indeks
Norden	96,3	100,0	68,0	100
Tyskland	72,0	74,8	72,0	105,9
Rusland	61,6	64,0	61,6	90,6
Kina	34,4	35,7	25,4	37,3
Nederlandene	26,2	27,2	30,8	45,3
Storbritannien	13,7	14,2	20,1	29,5

(Nordic Statistics, Foreign Trade, 2018) og (Statistics Finland, 2018)¹¹

Finlands eksportmønster er betinget af deres geografiske placering, hvorfor Finland er det eneste nordiske land, hvis største handelspartnere inkluderer Rusland. Her er der sjovt at lægge mærke til, at nettoindtægterne for handelen lige nøjagtig går i nul.

Særligt Tyskland, i lighed med Danmark og Sverige, er en vigtig handelspartner for Finland. Og også her overstiger importen fra Tyskland, eksporten set i forhold til den interne nordiske handel.

---

¹¹ Alle tallene er et udtryk for import og eksport af varer (eksl. Tjenesteydelser) i 2017.

Islands handel med Norden og de største handelspartnere.

Islands handel med	Indtægter i mia. kr.	Indeks	Udgifter i mia. kr.	Indeks
Norden¹²	2,6	100	0,9	100,0
Nederlandene	8,1	311,5	3,0	333,3
Storbritannien	2,9	111,5	2,6	288,9
Tyskland	2,4	92,3	4,8	533,3
USA	2,2	84,6	2,9	322,2
Kina	0,6	23,1	0,3	33,3

(globalEDGE, 2018) og (World Integrated Trade Solution, 2018)

Island er det eneste nordiske land, hvis største handelspartner ikke er Norden. Det fremgår af indekstallene, som viser at både Nederlandene og Storbritannien er en markant større handelspartner end de nordiske lande til sammen. Indekset for importsiden, viser et tydeligt billede af, at Island importerer op til fem gange mere (Tyskland) end de gør fra de nordiske lande.

Derfor er konklusionen her, at Norden er Islands femte største handelspartner.

---

¹² Tallene fra Grønland og Færøerne, som er inkluderet i Islands handel med Norden, er fra: ([World Integrated Trade Solution, 2018](#)) og er fra 2016. Tallene for Sverige, Norge, Finland og Danmark er fra: (globalEDGE, 2018) og er fra 2017. Derfor er der visse og alvorlige uoverensstemmelser på dataene for Island, som betyder, at tallene her er en indikator for handelsmønstret, og ikke et udtryk for faktiske tal. Tallene er alle blevet omregnet fra US dollars til dagkurs d. 12. december på 655,95.

Yderligere fremgår det ikke af tallene, om der er tale om handel med varer, eller med både varer og tjenesteydelser.

Norden og Europa Parlamentet

Hvordan ville det se ud, hvis et samlet Norden blev medlem af EU?

EU's samlede BNP for alle 28 medlemslande ligger på 15.214 mia. euro i 2017. Med Nordens 1.351 mia. euro, udgør Norden 8,9 procent.

I Norden (Danmark, Sverige, Norge, Finland, Island, Færøerne, Grønland (og Åland)) bor 26.978.782¹³ mennesker. Set i europæisk perspektiv, er det faktisk ikke så mange mennesker. Det er færre end der bor i Polen (ca. 38 mio. i 2017) og under halvt så mange som i Italien. Med 512 millioner indbyggere i EU, udgør Norden omtrent fem procent.

Pladserne i Europa Parlamentet er fordelt efter indbyggertal. Derfor er små lande repræsenteret med langt færre parlamentarikere end store lande.

Danmark har 13 sæder, Sverige 20, og Finland 13. Samlet set er det 46 pladser. Da Europa Parlamentet maksimalt må have 751 justeres antallet af pladser for nogle lande, når et nyt land træder ind eller ud af i unionen. Skulle Norden indtræde i det europæiske fællesskab som samlet region, ville vi have omtrent lige så mange parlamentspladser som Spanien med 56 og Polen med 51 (Europa.eu, 2018). Derfor står Danmark, Sverige og Finland faktisk stærkt som det ser ud nu, i form af at de tre lande tilsammen udgør ca. 21 mio. europæiske indbyggere mod Polens ca. 38 mio.

Det ville samtidig betyde, at vi må nøjes med en nordisk kommissær. Hvert land er repræsenteret med en kommissær i kommissionen, så derfor ville nordisk indflydelse mindskes ved et samlet medlemskab. Samtidig ville det også være uhensigtsmæssigt, da kommissionen med den nuværende magtstruktur har langt mere indflydelse med sin initiativret.

Hvis Norden skulle indtræde som region i EU, ville det samtidig betyde, at Island og Norge skulle blive medlemmer. I øjeblikket er de to lande i kraft af EØS-aftalen, en del af det indre marked, men har ingen formel eller juridisk indflydelse på hverken forordninger eller direktiver - det man populært kalder faxdemokrati. Norge og Island har hver deres gode grunde til at blive uden for unionen, og hvis de vurderede et EØS-medlemskab med fordel kunne skiftes ud for et fuldbyrdet medlemskab, var de nok allerede medlemmer.

---

¹³ 1. januar 2017 (Nordic Statistics, 2018)

Kendetegn og styrker ved de nordiske landes konkurrenceevne

De nordiske lande er innovationsdrevne økonomier. Det betyder, at det, der driver vores økonomiske udvikling og konkurrenceevne på verdensmarkedet er vores evne til at tænke nyt, samt investere klogt i det, der rammer fremtidens efterspørgsel. En af de vigtigste faktorer her er uddannelsesniveaet. Denne analyse samler de nordiske landes konkurrenceevneparametre.

Samlet placering på World competitiveness index 2017 - 2018

Land	Nr.
Sverige	7
Finland	10
Norge	11
Danmark	12
Island	28

Makroøkonomisk stabilitet

Økonomiens overordnede stabilitet er afgørende for hvordan virksomheder og private forbruger og investerer. Selvom den økonomiske stabilitet ikke er den afgørende faktor for nordens konkurrenceevne, er det omvendt afgørende, at lav vækst, store gældsposter, og høj arbejdsløshed er skadeligt for forbrugertilliden og investeringer og derfor for konkurrenceevnen.

Makroøkonomiske nøgletal	
Land	Nr.
Sverige	4
Finland	33
Danmark	10
Norge	1
Island	19

Sverige er med en syvende plads i verden, det nordiske land, der har den bedste konkurrenceevne. Sverige særligt gode konkurrenceevne er især betinget af deres samfundsøkonomiske situation. Den er så god, at Sverige ligger nummer fire på World Economic Forum's opgørelse. Det er især på grund af et fald i offentlige budgetbalance og ligeledes et fald i deres offentlige gæld.

Økonomiske nøgletal for Sverige	2015	2016	2017	2018 (skøn)	2019 (skøn)	2020 (skøn)
Realvækst i %	4,3	3	2,5	2,6	2,2	1,9
Inflation i %	0,1	1,7	1,7	1,7	1,9	2,0
Arbejdsløshed i %	7,4	6,9	6,7	6,1	5,9	5,8
Offentlig gæld (brutto) i % af BNP	44,2	42,2	40,7	39,4	38,9	38,3
Betalingsbalancens løbende poster i % af BNP	8,8	7,3	7,6	7,6	7,2	6,9

(Dansk Erhverv, Sverige, 2018)

Den stabile økonomiske vækst og inflationen, som de seneste år ligger nogenlunde der hvor den skal være – omkring de to procent – betyder også, at Sverige er attraktivt for udenlandske investeringer. Det styrkes af en faldende valutakurs, som styrker svensk priskonkurrenceevne, fordi svenske varer og ferie i Sverige bliver billigere for udlændinge. Derfor ser vi, at overskuddet på betalingsbalancen, betyder at svenske varer er efterspurgt i udlandet.

Finland

Finlands økonomiske stabilitet præsterer ikke lige så godt, som de andre nordiske landes. Især skal man lægge mærke til, at finanskrisen endnu ikke havde sluppet sit tag i landet i 2015, og at det først er 2016 Finland, vender sin økonomiske udvikling. Det har naturligvis stor betydning for den placering som nr. 33, Finland opnår i rapporten. Her skal fremhæves, at Finland er det eneste nordiske land, som er en del af eurozonen, og derfor ikke har samme muligheder som Sverige og Norge for at devaluere deres valuta.

Det er tydeligt at se, at Finsk økonomi har været stagnerede indtil år 2017, hvor inflationen faktisk har været deflation. Når priserne ikke stiger, så falder forbrugertilliden og forbrugernes forventninger til fremtiden skader privatforbrugets efterspørgsel. Deflation og en stigende arbejdsløshed, som i år (2018) begrænser også mulighederne for stabil økonomisk vækst.

Økonomiske nøgletal for Finland	2015	2016	2017	2018 (skøn)	2019 (skøn)	2020 (skøn)
Realvækst i %	0,1	2,5	2,8	2,5	1,9	1,9
Inflation i %	-0,3	1,2	0,5	1,8	1,9	2,0
Arbejdsløshed i %	9,3	8,9	8,5	7,6	7,5	7,4
Offentlig gæld (brutto) i % af BNP	63,5	63,0	61,4	61,4	60,8	60,1
Betalingsbalancens løbende poster i % af BNP	-0,7	-0,4	-0,6	-0,9	0,3	0,9

(Dansk Erhverv, Finland, 2018)

Ifølge Dansk Erhverv er finske virksomheder presset af udenlandsk konkurrence. F.eks. har Finlands største virksomhed, Nokia, mistet sin førerposition til Apple (Dansk Erhverv, Finland, 2018). Og i det hele har finnerne skullet lægge store dele af deres produktion i træ - og elektronikindustrien om og omstille sig til mere videns – og digitaliseret produktion. Men det betyder omvendt, at de klarer sig fremragende på innovationsfaktoren (se længere nede).

Finlands grænse med Rusland har afgørende betydning for Finlands udenrigspolitik og økonomi. Det finske betalingsbalanceunderskud skyldes bl.a., at eksporten til Rusland siden 2008 er faldet markant. Men det ser ud til at vende i 2019 og 2020, hvis Dansk Erhvervs skøn holder stik. Især er Danmark en vigtig handelspartner for Finland, både i forhold til danske investeringer i Finland og eksporten til Danmark.

Danmark har den tiende bedste samfundsøkonomi i verden i et konkurrenceevneperspektiv. Der hvor Danmark klarer sig rigtig godt er på fremgang i realvækst, hvor vi oplever en stabil økonomisk udvikling. Det hænger sammen med en lav arbejdsløshed, som også viser, at der er gang i produktionen i danske virksomheder. Danmark ligger derfor tæt på at have fuld beskæftigelse og derved opnå det fulde vækstudbytte af både indenlandsk og udenlandsk efterspørgsel.

På den offentlige budgetbalance ser vi, at Danmark har vendt et overforbrug til et overskud i det offentlige forbrug. Det er et udtryk for at de offentlige udgifter falder. Det kan bl.a. skyldes, at udgifter til dagpenge og

kontanthjælp falder i takt med at beskæftigelsen stiger, men det kan også skyldes en stram finanspolitik på nogle offentlige områder, såsom 2% effektiviserings krav til kommuner og regioner.

Økonomiske nøgletal for Danmark	2015	2016	2017	2018 (skøn)	2019 (skøn)	2020 (skøn)
Realvækst i %	1,6	2	2,3	2	1,9	1,8
Inflation i %	0,45	0,25	1,1	1,4	1,7	2,0
Arbejdsløshed i %	6,2	6,2	5,8	5,7	5,6	5,6
Offentlig gæld (brutto) i % af BNP	39,6	37,7	36,4	35,9	35,1	34,1
Betalingsbalancens løbende poster i % af BNP	8,8	7,3	7,6	7,6	7,2	6,9

(World Economic Outlook, 2018)

Af den offentlige gæld fremgår det også, at vi i efterkrise årene har formået at nedbringe gælden, og prognosen viser, at den støt nedbringes i de kommende år.

Danmark har også et forholdsvist stort overskud på betalingsbalancen, som viser at danske varer er efterspurgt af udlandet. Danske varer konkurrerer typisk ikke på pris, men på kvalitet på verdensmarkedet, og Danmark er bl.a. verdenskendte for vores medicin – og farmaceutiske varer, samt grisekød.

Norge har den bedste makroøkonomiske stabilitet i hele verden. Norges økonomi har nogle væsentligt andre betingelser end de resterende nordiske lande, da Norge i høj grad eksporterer olie. Dog gør det også Norges økonomi særligt sårbar overfor udsving i oliepriser, hvilket er skyld i et fald i overskuddet på betalingsbalancen i 2016 og 2017. Oliepriserne er dog gradvist stigende, hvorfor både Norges realvækst og overskud på betalingsbalancen er stigende.

Økonomiske nøgletal for Norge	2015	2016	2017	2018 (skøn)	2019 (skøn)	2020 (skøn)
Realvækst i %	1,8	0,9	2,4	1,6	2,1	2,0
Inflation i %	2,4	3,5	1,6	3,0	2,1	2,0
Arbejdsløshed i %	4,5	4,7	4,2	3,9	3,8	3,8
Offentlig gæld (brutto) i % af BNP	31,7	35,4	35,9	32,2	28,8	28,1
Betalingsbalancens løbende poster i % af BNP	8,0	3,9	5,5	8,5	8,4	7,0

(Dansk Erhverv, Norge, 2018)

Også olieprisernes udvikling gør sig gældende for udviklingen i inflationen, som ligger over de ønskede 2% om året. Ifølge Dansk Industri udhulede det i nogen grad nordmænds købekraft overfor f.eks. danske varer. Hvis man skal påpege en makroøkonomisk uhensigtsmæssighed i Norge, er det det høje inflationsniveau. Især i 2016 og 2018 ligger inflationen noget over de ønskede 2%. Arbejdsløsheden, som er nøgletallet lige under, kan være en forklaring på hvorfor. Lav arbejdsløshed er godt fordi det er et udtryk for høj produktion, men Norge nærmer sig et faretruende lavt niveau, som skaber et lønpres – og måske endda flaskehalsproblemer i visse sektorer. Lønstigningerne er med til at skabe de generelle prisstigninger, som inflationen viser.

Modsat mange andre olie producerende lande, opsparer Norge en del af deres overskud for olieeksporten. Det gør landet i højere grad modstandsdygtigt overfor netop prisfald på olie. Derfor skyldes Norges førsteplads først og fremmest deres solide offentlige finanser. Ingen andre landes økonomier i verden har en så stor økonomisk polstring. Den offentlige budgetbalance viser et solidt overskud på de offentlige finanser, som forventes at stige, nu hvor oliepriserne har stabiliseret sig.

Islands placering som nr. 28 på konkurrenceevneindekset, skyldes udelukkende, at de scorer meget lavt på faktoren markedsstørrelse. På de resterende faktorer, ligger Island stort nemlig stort på niveau med deres nordiske naboer. Island har det nittende bedste makroøkonomiske stabilitet i verden. Stabiliteten skal ses i lyset af Islands finansielle og økonomiske problemer under finanskrisen.

Økonomiske nøgletal for Island	2015	2016	2017	2018 (skøn)	2019 (skøn)	2020 (skøn)
Realvækst i %	4,3	7,4	3,6	3,2	3,0	2,8
Inflation i %	1,6	1,6	1,7	2,4	2,3	2,5
Arbejdsløshed i %	3,9	3,0	2,7	3,1	3,3	3,6
Offentlig gæld (brutto) i % af BNP	67,6	52,7	40,9	38,4	34,9	32,1
Betalingsbalancens løbende poster i % af BNP	5,3	7,7	3,6	3,3	2,6	3,2

(International Monetary Fund - Iceland, 2018)

I dette fremadskuende billede af den Islandske økonomi, ser den makroøkonomiske situation meget stabil ud. Især realvæksten er et udtryk for, at Island har fået gang i de økonomiske hjul efter finanskrisen. En realvækst på 7,4% i 2016 er meget høj, og presser derfor også arbejdsløsheden i bund, så den ligger lige omkring de 3%. Så gør samme problematik som i Norge sig gældende, at inflationen, prisstigninger, påvirkes af den meget lave arbejdsløshed.

Den offentlige gæld er faldende er med til at genoprette tilliden fra udenlandske investorer til den Islandske økonomi efter finanskrisen. I løbet af de fem år, nøgletallene herover viser, halveres gælden stort set, hvilket er positivt. Et solidt overskud på betalingsbalancen fortæller, at Islandske varer er efterspurgt af handelspartnere og måske endda også, at den Islandske turistindustri er en bærende del af det islandske opsving.

Virksomhedsstrukturer¹⁴

Virksomhedsstrukturer eller *Business sophistication* er en konkurrenceevnefaktor, som kombinerer to meget nære elementer for at drive virksomhed i et land: kvaliteten og kvantiteten af virksomhedsklynger og den enkelte virksomheds drift og strategi. Her drejer det sig helt særligt om industriklynger, hvor virksomheder og leverandører samler sig i samme geografiske område. På den måde opstår tætte forbindelser i værdikæden og typisk vil der også være bedre muligheder for at skabe innovative løsninger. Industriklynger driver økonomisk udvikling og innovation.

Virksomhedsstrukturer	Nr.
Sverige	6
Finland	14
Danmark	10
Norge	12
Island	27

Denne faktor bliver forstærket af, at vi har en og gennemsigtig offentlig sektor, hvor samarbejdet mellem private og offentlige virksomheder fungerer effektivt (se længere nede).

Virksomhedsklyngebegrebet, som Micheal Porter er kendt for, er i høj grad defineret af, at industrierne ligger indenfor samme geografiske område, men ifølge en rapport fra uddannelses – og forskningsministeriet tyder undersøgelser nu på, at innovative virksomheder har fire gange større sandsynlighed for at blive innovative hvis de deltager i klynge – og netværksaktiviteter. Derfor er samarbejdet indenfor klyngen – brobygning og matchmaking mellem forskning og erhverv – det, der driver selve innovationen (Uddannelses - og Forskningsministeriet, 2011).

Sverige

De største industriklynger i Sverige er direkte forbundet til konkurrenceevnen, da de er eksporterhverv: Metalbearbejdning - og fremstilling, biler, IT, Bio-Pharma, energiproduktion. De er kendetegnede ved at være meget store virksomheder, som hver især har mellem 10.000 og 100.000 ansatte (Lindquist, Malmberg, & Sölvell, 2002).

Finland

Som nævnt før, har Finland været igennem en transformation i deres produktion. Finske virksomheder har måtte bøje sig for udenlandsk konkurrence, og derfor har finnerne måtte genopfinde deres konkurrencemæssige fordele. F.eks. er Finland meget langt fremme på teknologier inden for hospitals, sundheds – og velfærdsområdet. Her fordres forbedret produktivitet fordi man investerer og udvikler nye teknologier. Finland er helt fremme på f.eks. droneteknologi og robotteknologi (The Trade Council, 2018).

Danmark

Danmark konkurrenceevne er i høj grad betinget af det, der populært kaldes fødevareklyngen. Fødevareklyngen dækker over en lang række eksportvarer, inklusive enzymer, som er højt specialiserede, og derfor har en høj værdi på verdensmarkedet. Ifølge Landbrug & Fødevarer står fødevareklyngen for ca. 25% af samlet dansk eksport., hvor grisekød (30 mia. kr.), fisk og skaldyr (24 mia. kr.), mejeriprodukter (18 mia.

¹⁴ Fri oversættelse fra *Business Sophistication*

kr.), enzymer (8 mia. kr.) og minkskind (6 mia. kr.) fylder mest – de står for lidt over halvdelen af eksportens samlede værdi (Landbrug og Fødevarer - vareeksport, 2018). Fødevarerklyngen står for over 100.000 arbejdspladser i hele Danmark, hvoraf 2/3 af disse job producerer til eksport (Landbrug og Fødevarer - Arbejdspladser, 2018).

Også vindmølleindustrien er en industriklynge, som kendetegner dansk konkurrenceevne. Der arbejder over 30.000 personer i vindmølleindustrien, medregnet medarbejdere i energiselskaber. Især betyder industriklyngen enormt meget for Vestjylland, hvor ansatte i kommuner som Ringkøbing-Skjern og Ikast-Brande udgør over 15% af den samlede private sektor (Danmarks Vindmølleforening, 2018).

Norge

Det er ingen hemmelighed at olie længe har været Norges største eksportvare. På grund af faldet i oliepriserne i 2014, overhalede eksporten af naturgas imidlertid olien. Ekspert er uenige om, om olien eller naturgassen skal indtage en førsteplads i fremtiden (Fyens.dk, 2015). 185.300 nordmænd er direkte eller indirekte beskæftiget med olieindustrien og bidrager hvert år med 12% til BNP (dr.dk, 2017).

Island

Islands to største eksportvarer er aluminium og fisk – og skaldyrsindustrien (globalEDGE, 2018). Årsagen til det, skal findes i Islands naturressourcer. På trods af Islands geografiske lokation, er netop Islands konkurrenceevne styrket pga. deres geo-termale energikilder, som betyder, at Island kan have en forholdsvis stor aluminium-smeltning industri. Driften af aluminium-smeltning er over en tredjedel billigere på Island end den globale gennemsnitspris fordi man på Island hiver energien direkte op af undergrunden (Aluminium Insider, 2017). Island er derfor et attraktivt og priskonkurrerende sted for aluminiumsindustrien.

Naturressourcer er også årsagen til Islands andenstørste eksportvare. Fiskeindustrien beskæftiger direkte 9000 islændinge eller omkring 5,3% af den samlede befolkning. Industrien bidrager med 11% til BNP eller hele 25% når man medregner de indirekte erhvervs - og arbejdspladser, som fiskeindustrien skaber (Iceland.is, 2013). Og det er da nok også her, vi skal finde grunden til at Island er tilfredse med EØS-medlemskab, fremfor et fuldgyldigt EU-medlemskab, da de så ville være underlagt EU's fiskekvotesystem.

Island er tillige hjemland for en decideret kreativ industriklynge, som er en af de største på Island, samtidig med, at den rækker ind i mange andre industriklynger. Klyngen bidrager omkring 6,36% til BNP og beskæftiger mere end 10.000. Samlet står industrien for omkring 3% af Islands eksport, og man vurderer, at den vil vokse yderligere i kommende år (Invest in Reykjavik, 2018).

Hvor nemt er det oprette nye virksomheder i Norden?

Verdensbanken indsamler data på hvor nemt det er at f.eks. at oprette en virksomhed i de forskellige lande i verden. I tabellen herunder ses, hvor nemt det er i de nordiske lande. For det første er der meget få procedurer forbundet med oprettelsen af en virksomhed, og for det andet tager det meget få dage. På en samlet verdensrangliste, ligger Danmark nr. tre, og er det ved det nordiske land, hvor det er nemmest at oprette en ny virksomhed, sandsynligvis også fordi at procedurerne alle er digitaliserede.

Ease of doing business					
	Placering i verden	Tid det tager at starte en virksomhed op	Antal procedurer	Omkostning i % af BNI pr. indbygger	Antal nye virksomheder i 2016
Danmark	3	3,5 dage	5	0,2	36.384
Norge	8	4 dage	4	0,9	27.920
Finland	13	14 dage	3	1,0	13.590
Sverige	10	7 dage	3	0,5	49.960
Island	23	12 dage	5	1,8	2.667

(World Bank, 2018)

Institutioner

Faktoren institutioner dækker over effektiviteten for både offentlige og private interessenter. Den måde som privatpersoner, virksomheder og offentlige institutioner opfører sig på inden for rammerne af administration og lovgivning betyder enormt meget for kvaliteten i den vækst landet opnår. Har man gode institutioner i et land, så er der høj gennemsigtighed i lovgivningsprocedurer, og f.eks. finansielle institutioner, hvorfor der opretholdes en høj tillid hos både udenlandske investorer og forbrugere.

Institutioner	Nr.
Sverige	11
Finland	1
Danmark	13
Norge	6
Island	14

De nordiske lande scorer rigtig højt på faktoren, institutioner. Målt udelukkede på institutioner ligger Finland nummer et ud af 137 lande. En høj grad af gennemsigtighed fordrer en lav grad af korruption. Dette lever Finland i høj grad også op til. Med et korruptionsindeks¹⁵ på 85, er graden af opfattet korruption meget lav, og derfor ligger Finland da også på en tredjeplads i hele verden, næstefter Danmark og New Zealand.

Transparency international; Opfattet Korruption 2017:

Korruptionsindeks	Placering	Score
Sverige	6	84/100
Finland	3	85/100
Danmark	2	88/100
Norge	3	85/100
Island	13	77/100

(Transparency International, 2018)

Ud af de 180 lande, som Transparency International inkluderer i deres korruptionsindeks, ligger de nordiske lande meget højt på verdensranglisten, når det kommer til niveauet af opfattet korruption. Transparency Internationals mål for opfattet korruption omfatter den offentlige sektor, og bliver vurderet af eksperter og virksomhedsejere. Det bruger et indeks fra 0 til 100, hvor 0 er et udtryk for, at alt er korrupt, og 100 er et udtryk for ingen korruption. Gennemsnittet for alle 180 lande ligger på 43, hvoraf to-tredjedele af alle lande scorer under 50.

Som tabellen viser, findes nogen opfattet korruption i de nordiske lande, men vi ligger blandt de alle mindst korrupte lande i verden. Dette lave niveau af opfattet korruption, betyder at de offentlige sektorer i Norden har høj integritet, og at der yderst sjældent finder bestikkelsessager sted.

Island skiller sig en smule ud fra det resterende nordiske lande, med et anelse højere indeks for opfattet korruption.

¹⁵ Transparency International: Corruption Perceptions Index 2017. Et indeks (0-100), der viser graden af den opfattede korruption i landet. Jo højere indekstal, jo lavere grad af opfattet korruption.

Højere uddannelse:

Da de nordiske lande er højt udviklede innovationsdrevne økonomier, betyder det at mange arbejdspladser er videns tunge og specialiserede. Især globaliseringstendenser betyder, at den internationale konkurrence på viden er stigende, men i de nordiske lande er vi konkurrencedygtige her, så man undgår outsourcing af arbejde i så stort omfang, at det påvirker arbejdsløsheden. Høje uddannelsesniveauer betyder også, at arbejdsstyrken i høj grad er omstillingsparat og fleksibel hvad angår jobskifte.

Højere uddannelse	Nr.
Sverige	18
Finland	2
Danmark	6
Norge	8
Island	12

De nordiske landes konkurrenceevne på højere uddannelse placerer dem højt på ranglisten. De høje karakterer på højere uddannelse dækker over hvordan kvaliteten i vores uddannelsessystemer bidrager til konkurrenceevnen. Her måles specifikt på andelen med en længere videregående uddannelse og graden af videreuddannelse på arbejdspladser.

Pct. af befolkning, der opnår højere uddannelse ¹⁶	Mænd			Kvinder		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Danmark	24,2	26,8	27,6	24,2	26,8	27,6
Finland	26,7	26,9	..	26,7	26,9	..
Norge	29,9	30,2	30,5	29,9	30,2	30,5
Sverige	24,0	24,4	24,8	24,0	24,4	24,8
Island	24,9	26,3	27,7	35,5	37,6	39,7

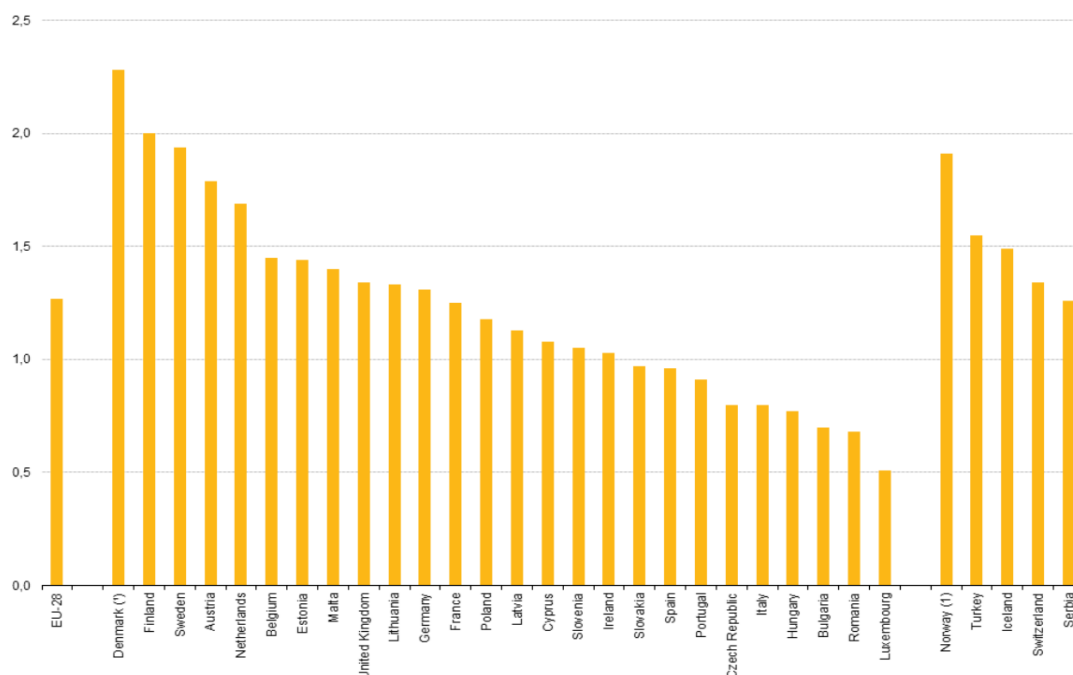
(Nordic Statistics, 2018)

Mellem 25 og 30 procent – både mænd og kvinder – opnår en højere uddannelse i de nordiske lande.

¹⁶ Andel der opnår tertiær uddannelse. Statistisk opgørelse efter *International Standard Classification of Education (ISCED 2011)* metoden. Niveau 5: professionsbachelor. Niveau 6: bachelor. Niveau 7: kandidat. Niveau 8: ph.d. (https://en.wikipedia.org/wiki/International_Standard_Classification_of_Education)

De nordiske lande investerer i viden

Offentlige udgifter i % af BNP på uddannelser

(Eurostat, 2018)

Den høje andel af befolkningen med et højere uddannelsesniveau skyldes også de offentlige investeringer i netop uddannelser.

Herover er tydeligt at se, at Danmark, Finland, Sverige, Island og Norge er de lande i Europa, der investerer absolut mest i uddannelsessektoren. Danmark er det land, der investerer mest – 2,3% af BNP. Det ligger langt over EU gennemsnittet, som ligger på ca. 1,2 % af BNP.

Investeringerne er et udtryk for, at det for det første er gratis at gå på universitet og, at de studerende samtidig modtager finansiell understøttelse, især i Danmark hvor intet af beløbet skal betales tilbage som et lån. Dette har betydning for social mobilitet og graden af ulighed i det nordiske lande, som rapporten ser på senere.

Uddannelser, der giver viden og kompetencer til udvikling, kreativitet og effektivitet er netop det, der driver innovationslysten i de nordiske lande.

Innovation:

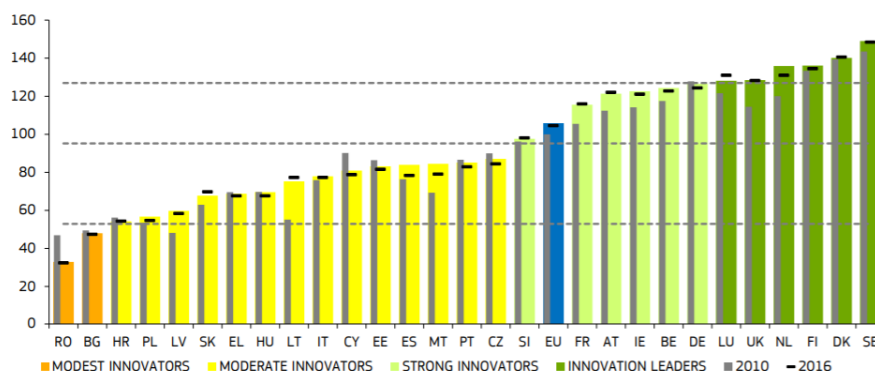
Denne faktor betyder, at de nordiske lande formår at skabe vækst ved at skabe nye måder og løsninger – også der hvor der eksisterer løsninger i forvejen. Denne evne skyldes i høj grad, at både offentlige og private virksomheder er med til at støtte og drive udviklingen. Især betyder det noget, at der bliver investeret tilstrækkeligt i Research and Development (R&D) i den private sektor, og at der er en høj grad af samarbejde mellem institutter og industrier.

Innovation	Nr.
Sverige	7
Finland	4
Danmark	10
Norge	14
Island	24

Her ligger de nordiske lande højt på listen. Det hænger naturligvis sammen med vores høje uddannelsesniveauer. De nordiske landes innovative kompetencer ligger også langt over de resterende europæiske landes:

European Innovation Scoreboard 2018

Figure 2: Performance of EU Member States' innovation systems

(European Commission - European Innovation Scoreboard , 2018)

Denne tabel fra den Europæiske Kommissions Scoreboard for Innovation i 2018 viser, at Danmark, Sverige, Finland er det tre bedste lande i Europa målt på innovationspræstation. I en separat analyse – også af den Europæiske Kommission, placeres Norge med et indeks på 120 i forhold til et EU-gennemsnit i 2010 (European Commission, 2018). Derfor ville Norge ligge på en femte plads i ovenstående tabel, ved siden af Storbritannien.

Island er desværre ikke inkluderet i denne undersøgelse, men Islands innovationsevne ligger bestemt heller ikke i den lave ende af den europæiske skala. Bl.a. fremhæver Reykjavik Universitet, den Islandske spiludviklingsindustri, som en del af en kreativ industriklynge, som bidrager til øget vidensdeling. I øvrigt er den kreative industri i Island også fremhævet tidligere, under virksomhedsstrukturer.

Arbejdsmarkedseffektivitet

Det er vigtigt for konkurrenceevnen fordi arbejdsmarkedets fleksibilitet sikrer, at ressourcer fordeles derhen, hvor der er brug for dem, uden det koster arbejdsgiveren enorme summer at skille sig af med medarbejderen når virksomheden f.eks. mangler ordre. Samtidig med at, medarbejderen er sikret økonomisk når han / hun lander uden for arbejdsmarkedet. Det betyder også, at det danske arbejdsmarked er attraktivt at være en del af, udefra set. Derfor står danske virksomheder i en god position, når de vil tiltrække udenlandsk talent til specialiserede stillinger – og det styrker nordisk konkurrenceevne.

Arbejdsmarkedseffektivitet	Nr.
Sverige	20
Finland	23
Danmark	10
Norge	12
Island	9

Den nordiske arbejdsmarkedsmodel

Som noget helt særligt udmærker Danmark og Island sig på arbejdsmarkedseffektivitet, hvor vi ligger nummer 10 og 9 i verden. Resten af de nordiske lande, ligger også højt på ranglisten og alle over det europæiske gennemsnit for effektivitet.

Den Danske Model – også kendt som flexicurity har stor betydning for dansk konkurrenceevne. Arbejdsmarkedet tilpasser sig hurtigt konjunktursvingninger, som betyder, at virksomhederne hurtigt kan tilpasse sig den økonomiske udvikling – både den positive og negative. Det er flexibility-delen af flexicurity, som har størst betydning for effektiviteten på det danske arbejdsmarked. Danmark skiller ud på verdensplan, da både private og offentlige virksomheder i høj grad ikke belastes økonomisk af at fyre medarbejdere. Det samme gør sig gældende for Norge, Sverige og Finland, dog i lidt mindre omfang.

Samlet set kan man tale om den nordiske arbejdsmarkedsmodel, som en fælles betegnelse for de systemer og strukturer, der har betydning for effektiviteten af arbejdsmarkedene i norden i et konkurrenceevneperspektiv. Dog er det vigtigt at nævne, at de nordiske landes arbejdsmarkedsmodeller ikke er fuldstændig ens. Det er fællestrækkene, som definerer den nordiske model.

Helt særligt for den nordiske model er, den måde, der indgås aftaler på arbejdsmarkedet. I de nordiske lande står fagforeninger stærkere end i resten af verden. Det betyder, at de fællestræk, der udgør den nordiske model er knyttet til stærke organisationer med høj medlemskabsprocent, både på arbejdsgiver og arbejdstagers sider. Frem for at løn er bestemt af lovgivning, indgås kollektive overenskomster, som regulerer løn – og arbejdsvilkår. Særligt for Danmark er, at overenskomsterne aftales ved trepartsaftaler af arbejdsmarkedsparter. Dette er med til at skabe ro og tryghed på arbejdsmarkedet, hvilket giver grobund for effektivitet og derfor styrker de nordiske landes konkurrenceevne (NORDEN, 2015)¹⁷.

¹⁷ Rapport: Det nordiske arbejdsmarked http://detnordiskearbejdsmarked.org/wp-content/uploads/rapport-de_nordiske_arb1.pdf

Udviklingen i de nordiske landes konkurrenceevne:

De nordiske lande er faldet pladser, men nominelt på scoren, er de ikke faldet. Det er de andre lande, som har forbedret sig og overhalet.

	2013/placering	2013/karakter 1-7	2018/placering	2018/karakter 1-7
Sverige	4	5,5	7	5,5
Finland	3	5,5	10	5,5
Danmark	12	5,3	12	5,4
Norge	15	5,3	11	5,4
Island	30	4,7	28	5

De nordiske lande er faldet nogle pladser på den samlede verdensrangliste, hvis man ser på det samlede billede. Kun Norge indtager en bedre placering i 2018 end 2013, og har da også forbedret sin karakter med 0.1 point. Danmark har fastholdt sin placering som nummer 10, og har også forbedret sin karakter med 0.1. Finland og Sverige taber sine topplaceringer i 2013, og falder henholdsvis syv og tre pladser, mens deres konkurrenceevnekarakterer forbliver uændrede. Islands konkurrenceevne, derimod, har forbedret sig, i takt med, de har fået rystet bankkrisen under finanskrisen af sig.

Skattetryk

Fælles for de nordiske lande er, at World Economic Forum angiver skattetrykket som den faktor, der er mest problematisk for virksomheder¹⁸. Ca. 20% af de adspurgte i rapportens spørgeskemaundersøgelse angiver dette som den mest problematiske faktor i Danmark, Sverige, Norge og Finland.

Skattetryk i % BNP	2013	2014	2015	2016	2017
Danmark	46,9	49,7	47,3	46,7	46,3
Finland	43,6	43,8	43,9	44,0	43,3
Island	34,5	37,3	35,5	50,6	36,9
Norge	37,3	36,3	35,9	36,2	35,8
Sverige	40,0	39,7	40,2	41,4	41,3

(Nordic Statistics, Skattetryk, 2018)

Konkurrenceevne handler i høj grad også om at tiltrække højt kvalificeret arbejdskraft til allerede eksisterede virksomheder, og samtidig om også, at skabe et attraktivt erhvervmiljø for nye virksomheder. For udenlandsk højt-specialiseret arbejdskraft, der bliver tilbudt arbejde i de nordiske lande, kan det synes afskrækkende at skulle betale så stor en andel af sin løn i skat, hvis man ikke er vant til den universelle velfærdsstat.

Skattetrykket i de nordiske lande er højt. Det højeste i verden. Dog skal velfærdsstaten tages i betragtning, idet man modsat mange andre europæiske lande ikke har brug for private tillægssikringer, f.eks. i tilfælde af sygdom. Samtidig skal det naturligvis også bringes på banen, at de nordiske lønninger er høje, hvorfor det disponible rådighedsbeløb for nordiske indbyggere stadig vil være højt på trods af skattetrykket.

¹⁸ Respondenterne i WEF-spørgeskemaundersøgelse blev bedt om at angive og prioritere fem af de mest problematiske faktorer for erhvervmiljøet.

Selskabsskat

Hvad angår selskabsskattesatserne i de nordiske lande forholder det sig lige omvendt af skattetrykket. Selskabsskatten er nemlig relativt lav, og faldende. Sammenligner vi selskabsskatten med det europæiske gennemsnit, bliver det enormt tydeligt, at alle de nordiske landes satser ligger under EU-gennemsnittet. For konkurrenceevnen betyder det, at vi ud fra et virksomheds profitmaksimerendes perspektiv er attraktive lande at være virksomhedsejer i.

Selskabsskat i %	2007	2010	2013	2014	2015	2017
Danmark	25	25	25	24,5	23,5	22
Finland	26	26	24,5	20	20	20
Island*	15	18	20	20	20	20
Sverige	28	26,3	22	22	22	22
Norge	28	28	28	27	27	24
EU28	24,4	23,2	23,2	22,9	22,8	21,9
Eurozonen	26,2	25	25	24,8	24,6	24,1

(Skatteministeriet, 2018) og * (Trading Economics, 2018)

Sammenligner vi selskabsskattesatserne med USA's beskatning, bliver dette endnu tydeligere. Faktisk er det først i år, i forbindelse med Præsident Trumps skattereform, at satsen er blevet sat ned, så den nu befinder sig på samme niveau, som i de nordiske lande. USA's sats er lige blevet markant reduceret fra 35% til 21% (Trading Economics, 2018).

Human Development Index

Økonomiske nøgletal kan ikke gøre det alene, når vi undersøger Nordens potentiale. Eksempelvis indikerer vækst i BNP ikke, om vi generelt er blevet mere velstående eller om den øgede økonomiske vækst skyldes oprydninger efter orkaner og oversvømmelser. Det har, blandt fremtrædende økonomer, længe været diskuteret om BNP-målet skal udskiftes med et nøgletal, der også inkluderer socio-økonomiske faktorer, så som uddannelse og sundhed. Human Development Index er lige nu det mål, der kommer tættest på at omfavne faktorer, der fortæller om vores udvikling i levestandarder sidestillet med økonomisk vækst, hvor der både er mulighed for at sammenligne landene, samt overvåge udviklingen. Det er FN's UNDP-program, der laver rapporten.

Human Development Index ser på tre overordnede faktorer: længde på uddannelser i landet, levealder og forventet levealder, samt BNI (bruttonationalindkomst = BNP – indkomst fra udenlandske statsborgere i landet + indkomsten fra statsborgere i udlandet) (Human Development Index, 2018).

De nordiske lande scorer højt på HDI ranglisten, hvor Norge indtager en første plads som det land i verden, der klarer sig bedst på alle faktorer. Lande som Australien, Schweiz og Irland ligger også i toppen.

Norden	Nr.	Index
Norge	1	0,953
Island	6	0,935
Sverige	7	0,933
Danmark	11	0,929
Finland	15	0,920
Udvalgte lande		
Schweiz	2	0,944
Australien	3	0,939
Irland	4	0,938
Tyskland	5	0,936
USA	13	0,924
Storbritannien	14	0,922
Frankrig	24	0,901
Spanien	26	0,891
Polen	33	0,865
Verdens gnm.snit	-	0,728

(Human Development Index, 2018)

Hvorfor scorer de nordiske lande højt på HDI-ranglisten?

De mange faktorer, som HDI alle tager i betragtning når de laver det samlede indeks og derved også den samlede rangliste for alle verdens lande, er mangeartede og giver derfor et nuanceret billede af vores levestandard i norden. I denne tabel er de vigtigste og mest (overordnede) listet op for overblik. Alle tal er gennemsnit.

Udvalgte HDI-nøgletal	Norge	Island	Sverige	Danmark	Finland	Jamaica
Forventet levealder	82,3 år	82,9 år	82,6 år	80,9 år	81,5 år	76,1 år
År under uddannelse	17,3 år	19,3 år	17,6 år	19,1 år	17,6 år	13,1 år
Købekraft pr. indbygger	68,012\$	45,810\$	47,766\$	47,918\$	41,002\$	7,846\$
Kønsulighedsindeks	0,048	0,062	0,044	0,040	0,058	0,412
Antal fattige	0	0	0	0	0	5,8%
Mordrate	0,5	0,3	1,1	1,0	1,4	47,0
Eksport / import i pct. af BNP	68,5%	89,8%	86,4%	103,4%	76,7%	77,1%
Internetbrugere	97,3%	98,2%	89,7%	97,0%	87,7%	45,0%
Bæredygtige energier	57,8%	77,0%	53,2%	33,2%	43,2%	16,8%

Det springer i øjnene, at Norges gennemsnitlige købekraft er meget høj – også langt højere end de nordiske naboer. Tallet for købekraft er udtrykt som købekraftparitet (PPP) i amerikanske dollars i 2011 priser. Det vil sige, at varepriser er justeret, så en dollar kan købe det samme antal varer i hvert land. Samtidig lever nordmænd længe og tager lange uddannelser, og det samme gør sig gældende over hele linjen. Uligheden mellem kønnene er enormt lav, dog ikke den laveste i norden- Her løber Danmark med førstepladsen. Men fælles for de nordiske lande, er den enormt lave grad af ulighed mellem kønnene. Kønsulighedsindekset udtrykker uligheden mellem mænd og kvinder på tre faktorer; reproduktiv sundhedstilstand, *empowerment*¹⁹ og arbejdsmarkedsforhold.

Ved antal fattige forstås absolut fattige, der lever for under 3 \$ om dagen. Dem er der ingen af i de nordiske lande. Vores morderater er lave. Det betyder, at der er en høj grad af tryghed i de nordiske samfund. Tallet angiver hvor mange mord, der begås pr. 100.000 indbyggere i landet.

Eksport og import udtrykt i procent af samlet BNP, viser i hvor høj grad vi er afhængige af samhandel med udlandet, og hvor sårbare vi er overfor konjunkturaftsmidning relativt til vores økonomiske størrelse. Her er Danmark mest sårbar, fordi værdien, 103%, af vores handelsbalance overstiger vores samlede produktion og indkomst. Mindst sårbar er Norge, hvis værdi af handelsbalancen udgør under 70% af BNP.

Eksport og import værdien beviser, at de nordiske lande er åbne økonomier, som er økonomiske integreret handelspartnerskaber. Antager man samhandel som et udtryk for globalisering, viser tallet også i hvor høj grad de nordiske lande er orienteret mod udlandet. Det samme gør sig gældende for antallet af internetbrugere, som er meget høje i de nordiske lande. Stort set alle har adgang til internettet. Det hænger naturligvis sammen med, at vi er meget langt fremme på f.eks. digitalisering af den offentlige sektor.

Slutteligt dækker nøgletallet for bæredygtige energier procentdelen af vores forbrug, der stammer fra bæredygtige energikilder. I den forbindelse er det interessant at se på målopfyldelsen i andelen af bæredygtigt energiforbrug, både i forhold til nationale mål og EU's 2020 og 2030 klimamål.

¹⁹ Der findes umiddelbart ingen rammende dansk oversættelse for *empowerment*.

EU's 2020 målsætning er at tyve procent af energiforbruget stammer fra bæredygtige energikilder (Nordic Statistics - Social protection, 2018) Det opfylder hele Norden. Især Island får vist ingen problemer med målopfyldelsen de kommende år. EU's 2030 mål ligger på 27% (Europa.eu - Climate, 2018). Her er målet også opfyldt allerede i 2018.

For de nationale 2020-mål gælder det, at Danmark har sat sig en 30% målsætning. Islands er 72%. Sveriges er 49%. Finlands er 38%, og Norges 67,5%. (Nordic Statistics - Social protection, 2018). Her er kun Norges endnu ikke opfyldt.

Samtidig skal det naturligvis også nævnes, at klima – og miljømål ikke alene udgøres af andelen af bæredygtige energikilder, derfor er det en noget ensidig analyse, som ikke udtrykker et samlet billede af de nordiske landes bidrag til bekæmpelse af global opvarmning. Men alene er et bevis på, at vi i Norden er dygtige til at udnytte vind, vand, sol og jordvarme.

Jamaica er inkluderet i tabellen, da landet HDI-indeks ligger på verdensgennemsnittet i 2017. Jamaica repræsenterer derfor et land, der kan være sammenligningsgrundlag for, hvor stor forskel der er på vores nordiske levestandarder og verdensgennemsnittet.

Særlig er det købekraften, der er ca. otte gange større i de nordiske lande. Det bliver altså tydeligt, hvor gode – i økonomisk forstand – vores levestandarder er.

Særligt kan man også udlede, at trygheden er markant større i det nordiske lande. For det første er der ca. 6 % procent, der lever under den absolutte fattigdomsgrænse, og der mordraten er meget høj.

Ulighed og social mobilitet

Sammenlignet med eurozonen og hele EU, har de nordiske lande meget lav ulighed.

En britisk rapport fra 2011 har undersøgt sammenhængen mellem høj ulighed i et land og sundheds – og sociale problemer.

De kommer frem til, at der er en tydelig årsagssammenhæng mellem netop de to faktorer (Rowlingson, 2011, s. 6). Det betyder, at jo større ligheden er i et land, jo højere social mobilitet og jo nemmere er det at bryde sin sociale arv.

Ginikoefficienten måler indkomsten i et land. Jo tættere tallet er på 0, jo flere indbyggere er velstanden fordelt på.

De nordiske landes ginikoefficienter

Ginikoefficienter for nordiske lande²⁰	2014	2015	2016
Danmark	0,277	0,274	0,277
Færøerne	0,226	0,233	-
Grønland	0,343	0,339	-
Finland	0,260	0,252	0,254
Åland	0,269	-	-
Island	0,230	0,236	-
Norge	0,240	0,239	0,250
Sverige	0,254	0,252	0,276
EA19	0,310	0,310	-
EU28	0,309	0,310	-
Udvalgte lande²¹			
Tyskland	-	0,317	-
Spanien	-	0,361	0,362
Storbritannien	0,34	0,332	-
Frankrig	-	32,3	32,7
USA	-	-	0,415 ²²

(Nordic Statistics, 2018) og (The World Bank Data, 2018)

Island har den laveste ginikoefficient af de nordiske lande.

Sammenlignet med udvalgte andre europæiske lande, er de nordiske landes ulighed relativ lav. Siden 2013 er ginikoefficienten – på verdensplan – generelt steget.

²⁰ Nordic Statistics

²¹ World Bank

²² Ginikoefficienten er ikke tilgængelig i alle år, da det er forskelligt hvornår og hvor ofte man laver undersøgelsen.

Den amerikanske drøm er nordisk

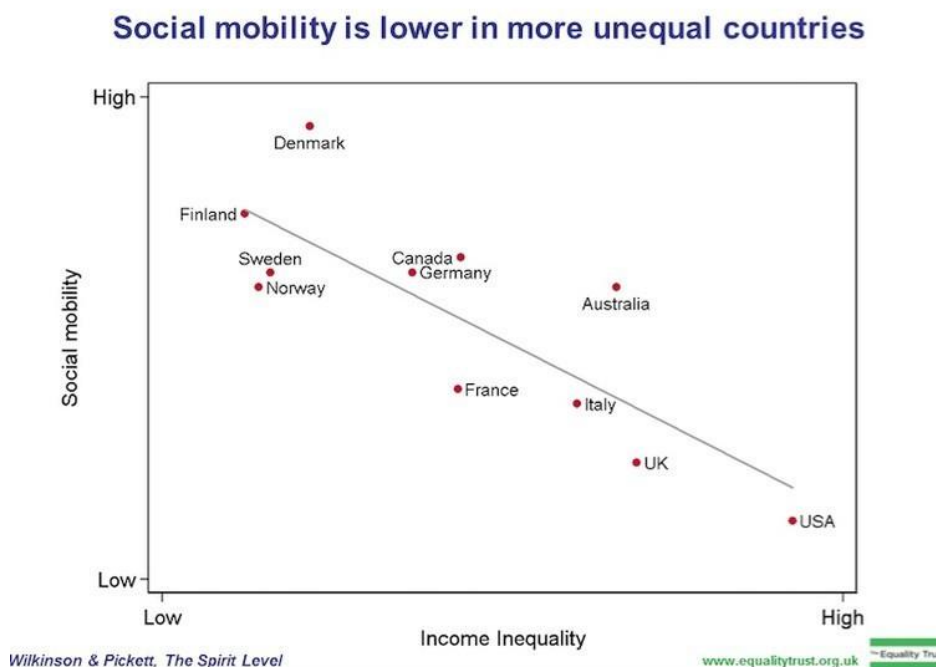
World Economic Forum har udgivet en artikel med overskriften: *”Det er nemmere at opnå den amerikanske drøm hvis man bor i Danmark”*. Den amerikanske drøm betyder muligheden for social mobilitet – at alle uanset social eller økonomisk baggrund har lige muligheder for at blive til det, de gerne vil. Det viser sig, at undersøgelser netop påviser, at jo højere ligheden i et land er, jo større er den sociale mobilitet (World Economic Forum, 2017).

De nordiske landes velfærdsstater er bygget på et omfordelingsprincip, som betyder, at uligheden målt på ginikoefficienten er lavere. Det betyder, at indkomsten fordeles ud på flere indbyggere.

Jo større ligheden er i et land, har betydning for hvor mange, der gennemfører en uddannelse. Og det forklarer det høje uddannelsesniveau i de nordiske lande. Omvendt skader stor ulighed uddannelsesmulighederne og selve lysten til at investere i sin egen fremtid, fordi det f.eks. betyder opbygning af en stor gæld, som man skal arbejde mere og mange år for at betale af.

Det er ikke fordi unge mennesker i ulige samfund mangler ambitioner om at bryde deres sociale arv og blive succesfulde. Det betyder, sådan set bare, at det er mere usandsynligt, at de opnår det (World Economic Forum, 2017). Dette faktum punkterer det liberale argument om, at et højt skattetryk og en stor stat dæmper ambitionerne for unge mennesker for at bryde deres sociale arv.

Grafen herunder viser sammenhængen mellem høj lighed og høj social mobilitet. Danmark, Finland, Sverige og Norge er de lande, hvor den sociale mobilitet er størst. Det betyder, at unges fremtid ikke er betinget af deres forældres indkomster og eventuelle sociale problemer. I lande som Storbritannien og USA, er chancen for at have succes med at bryde den sociale arv altså meget mindre.

(World Economic Forum, 2017)

Referencer

- Aluminium Insider*. (17. Maj 2017). Hentet fra Is Winter Coming for Iceland's Aluminium Smelters?:
<https://aluminiuminsider.com/winter-coming-icelands-aluminium-smelters/>
- Danmarks Vindmølleforening*. (9. December 2018). Hentet fra Danske arbejdspladser:
http://www.dkvind.dk/html/okonomi/samfund_arbejdspladser.html
- Dansk Erhverv, Finland*. (5. December 2018). Hentet fra Markedsrapport: Finland:
<https://www.danskerhverv.dk/siteassets/mediafolder/downloads/markedsrapporter-aktuelle/Finland>
- Dansk Erhverv, Norge*. (9. December 2018). Hentet fra Markedsrapport Norge:
<https://www.danskerhverv.dk/siteassets/mediafolder/downloads/markedsrapporter-aktuelle/Norge>
- Dansk Erhverv, Sverige*. (5. December 2018). Hentet fra Markedsrapport: Sverige:
<https://www.danskerhverv.dk/siteassets/mediafolder/downloads/markedsrapporter-aktuelle/Sverige>
- DI Analyse*. (1. Maj 2017). Hentet fra Sverige: Vigtigt eksportmarked med potentiale:
<https://di.dk/SiteCollectionDocuments/Opinion/Konjunktur/Analyser/Sverige%20-%20Et%20vigtigt%20eksportmarked%20med%20potentiale.pdf>
- dr.dk*. (11. September 2017). Hentet fra FAKTA Norges fundament flyder på olie:
<https://www.dr.dk/nyheder/udland/fakta-norges-fundament-flyder-paa-olie>
- DST Analyse*. (20. December 2017). Hentet fra Hvor stor er dansk eksport og hvem er vores:
<https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/nyt/GetAnalyse.aspx?cid=29573>
- ekonomifakta.se*. (25. September 2018). Hentet fra Sveriges handelspartner:
<https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Ekonomi/Utrikeshandel/Sveriges-handelspartners/>
- Europa.eu - Climate*. (7. December 2018). Hentet fra 2030 climate & energy framework:
https://ec.europa.eu/clima/policies/strategies/2030_en
- Europa.eu*. (5. December 2018). Hentet fra EP-valg 2014: Fordelingen af pladser mellem de 28 EU-lande:
<http://www.europarl.europa.eu/news/da/press-room/20130610IPR11414/ep-valg-2014-fordelingen-af-pladser-mellem-de-28-eu-lande>
- European Commission - European Innovation Scoreboard*. (Juni. 20 2018). Hentet fra European Innovation Scoreboard 2018 – Executive summary: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/30201>
- European Commission*. (18. Juni 2018). Hentet fra Norway:
<https://ec.europa.eu/docsroom/documents/30694>
- Eurostat*. (5. December 2018). Hentet fra Public expenditure on tertiary education relative to GDP, 2014 (%) YB17.png: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Public_expenditure_on_tertiary_education_relative_to_GDP,_2014_\(%25\)_YB17.png](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Public_expenditure_on_tertiary_education_relative_to_GDP,_2014_(%25)_YB17.png)

Fyens.dk. (17. september 2015). Hentet fra Naturgas er for første gang Norges største eksportvare:

<https://www.fyens.dk/erhverv/Naturgas-er-for-foerste-gang-Norges-stoerste-eksportvare/artikel/2788091>

globalEDGE. (17. December 2018). Hentet fra Iceland: Trade Statistics:

<https://globaleledge.msu.edu/countries/iceland/tradestats>

Human Development Index. (6. December 2018). Hentet fra Landeprofiler:

<http://hdr.undp.org/en/countries>

Iceland.is. (30. September 2013). Hentet fra Icelandic Fisheries: <https://www.iceland.is/files/icelandic-fisheries-press-kit-enska-30-sept-2013.pdf>

International Monetary Fund - Iceland. (18. December 2018). Hentet fra Report for Selected Countries and Subjects - Iceland:

https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2018/01/weodata/weorept.aspx?pr.x=36&pr.y=10&sy=2015&ey=2020&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=176&s=NGDP_RPCH%2CPCPIPCH%2CLUR%2CGGXWDG_NGDP%2CBCA_NGDPD&grp=0&a=#download

International Monetary Fund. (3. December 2018). Hentet fra Report for Selected Countries and Subjects:

<https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2018/01/weodata/weorept.aspx?pr.x=62&pr.y=9&sy=2017&ey=2017&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=142%2C128%2C172%2C132%2C184%2C134%2C144%2C176%2C136%2C112&s=NGDPD&grp=0&a=>

International Monetary Fund. (3. December 2018). Hentet fra Gross domestic product, constant prices:

https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2018/01/weodata/weorept.aspx?pr.x=62&pr.y=4&sy=2015&ey=2019&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=142%2C128%2C172%2C144%2C176&s=NGDP_RPCH&grp=0&a=

International Monetary Fund. (7. December 2018). Hentet fra Report for Selected Countries and Subjects:

<https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2018/01/weodata/weorept.aspx?pr.x=23&pr.y=10&sy=2007&ey=2016&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=193%2C223%2C142%2C156%2C924%2C922%2C128%2C456%2C172%2C132%2C199%2C134%2C144%2C176%2C534%2C536%2C136%2C186%2C158%2C1>

International Monetary Fund, PPP. (9. December 2018). Hentet fra Report for Selected Countries and Subjects - Gross domestic product, current prices - Purchasing power parity; international dollars:

<https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2018/01/weodata/weorept.aspx?pr.x=76&pr.y=6&sy=2007&ey=2017&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=213%2C193%2C273%2C223%2C142%2C156%2C924%2C922%2C128%2C456%2C172%2C132%2C199%2C134%2C144%2C176%2C536%2C429%2C136%2C18>

Invest in Reykjavik. (17. December 2018). Hentet fra Creative Cluster: <http://investinreykjavik.com/creative-cluster/>

Landbrug og Fødevarer - Arbejdspladser. (9. December 2018). Hentet fra 186.000 arbejdspladser:

<https://lf.dk/om-os/vores-bidrag/186-000-arbejdspladser>

Landbrug og Fødevarer - vareeksport. (9. December 2018). Hentet fra 25 pct. af Danmarks vareeksport:

<https://lf.dk/om-os/vores-bidrag/25-pct-af-danmarks-eksport>

- Lindquist, G., Malmberg, A., & Sölvell, Ö. (2002). *Swedish Cluster Maps - a statistical inventory of clusters i Sweden in 2002*. Stockholm: Center for Strategy and Competitiveness - Stockholm School of Economics. Hentet fra https://www.hhs.se/contentassets/f51b706e1d644e9fa6c4d232abd09e63/swedish_cluster_maps_eng_1.pdf
- National Accounts*. (3. December 2018). Hentet fra Nordic Statistics: <http://www.nordicstatistics.org/national-accounts/>
- NORDEN, F. (2015). *De Nordiske Arbejdsmarkedsmodeller - i global konkurrence*. København: Foreningen NORDEN.
- Nordic Statistics - Social protection*. (7. December 2018). Hentet fra INDIC301: Share of energy from renewable sources by energy indicator, reporting country and time: <http://www.nordicstatistics.org/social-protection/>
- Nordic Statistics*. (30. November 2018). Hentet fra Population changes by reporting country, time and type of change: <http://www.nordicstatistics.org/population/>
- Nordic Statistics*. (5. December 2018). Hentet fra EDUC10: Educational attainment (per cent) by reporting country, age, level, sex and time: <http://www.nordicstatistics.org/education-2/>
- Nordic Statistics*. (5. December 2018). Hentet fra GINI01: Gini coefficient by reporting country and time: <http://nordicstats.wpengine.com/statistics/>
- Nordic Statistics, Foreign Trade*. (29. november 2018). Hentet fra FOTR49: Foreign trade, 1000 euro by country, trade, reporting country and time: <http://www.nordicstatistics.org/foreign-trade/>
- Nordic Statistics, Skattetryk*. (7. December 2018). Hentet fra PUBS12: Taxes and net taxes by reporting country, parameter, currency and time: <http://www.nordicstatistics.org/income/>
- Rowlingson, K. (2011). *Does income inequality cause*. <https://www.jrf.org.uk/sites/default/files/jrf/migrated/files/inequality-income-social-problems-full.pdf>: Joseph Rowtree Foundation. Hentet fra <https://www.jrf.org.uk/sites/default/files/jrf/migrated/files/inequality-income-social-problems-full.pdf>
- Skatteministeriet*. (7. December 2018). Hentet fra Selskabsskattesatser i EU-landene: <https://www.skm.dk/skattetal/statistik/generel-skattestatistik/selskabsskattesatser-i-eu-landene>
- Statistics Finland*. (13. September 2018). Hentet fra Trade: https://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_kotimaankauppa_en.html#imports,exportsandtradebalance
- Statistikbanken*. (5. December 2018). Hentet fra EU-landes offentlige finanser efter funktion, land og tid: <http://www.statistikbanken.dk/EDP2>
- Statistikbanken, udenrigsøkonomi*. (7. December 2018). Hentet fra Betalingsbalance, årlig efter land, poster, tid og indtægt/udgift: <http://www.statistikbanken.dk/10032>
- Statistisk sentralbyrå - Statistics Norway*. (15. Maj 2018). Hentet fra Utenrikshandel med varer: <https://www.ssb.no/utenriksokonomi/statistikker/muh/aar>

- The Conversation.* (28. November 2018). Hentet fra Does the G20 summit really make a difference? World leaders reckon it does: <http://theconversation.com/does-the-g20-summit-really-make-a-difference-world-leaders-reckon-it-does-107505>
- The Council on Foreign Affairs.* (30. Maj 2017). Hentet fra The Group of Seven (G7): <https://www.cfr.org/backgrounder/group-seven-g7>
- The Guardian.* (2. December 2018). Hentet fra Putin refuses to release Ukrainian sailors and ships: <https://www.theguardian.com/world/2018/dec/02/putin-refuses-to-release-ukrainian-sailors-and-ships>
- The Trade Council.* (9. December 2018). Hentet fra DEN FINSKE ØKONOMI HAMRER AFSTED: <https://thetradecouncil.dk/indsigter/verden-rundt/den-finske-oekonomi-hamrer-afsted>
- The World Bank Data.* (6. December 2018). Hentet fra GINI index (World Bank estimate): <https://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.GINI>
- Trading Economics.* (7. December 2018). Hentet fra SELSKABSSKATTEPROCENT - LISTE OVER LANDE: <https://da.tradingeconomics.com/country-list/corporate-tax-rate>
- Trading Economics.* (17. December 2018). Hentet fra Iceland Corporate Tax Rate: <https://tradingeconomics.com/iceland/corporate-tax-rate>
- Transparency International.* (9. December 2018). Hentet fra CORRUPTION PERCEPTIONS INDEX 2017: https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2017
- Uddannelses - og Forskningsministeriet.* (4. Oktober 2011). Hentet fra Klynger driver økonomisk udvikling og innovation: <https://ufm.dk/aktuelt/pressemeddelelser/2011/klynger-driver-okonomisk-udvikling-og-innovation>
- World Bank.* (9. December 2018). Hentet fra Ease of doing business index (1=most business-friendly regulations): <https://data.worldbank.org/indicator/IC.BUS.EASE.XQ?locations=DK&view=map>
- World Economic Forum.* (21. August 2017). Hentet fra You're more likely to achieve the American dream if you live in Denmark: <https://www.weforum.org/agenda/2017/08/youre-more-likely-to-achieve-the-american-dream-if-you-live-in-denmark/>
- World Economic Outlook.* (5. December 2018). Hentet fra International Monetary Fund: World Economic Outlook: https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2018/01/weodata/weorept.aspx?pr.x=71&pr.y=3&sy=2015&ey=2020&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=128&s=PCPIPCH%2CLUR%2CGGSB_NPGDP%2CGGXWDG_NGDP%2CBCA_NGDPD&grp=0&a=#download
- World Integrated Trade Solution.* (12. December 2018). Hentet fra Iceland Exports By Country and Region 2016: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/ISL/Year/LTST/TradeFlow/Export/Partner/all/>